

Кічук Н.В., Муконін О.В.

ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ЗАСАДАХ ДЬЮ ДІЛІДЖЕНС

У статті досліджена сутність поняття та складових процедури «дью ділідженс». Розглянуто основні види дью ділідженс та тенденції світового ринку злиття та поглинання останніх років. Окреслено наслідки та вплив воєнних дій для підприємництва та економіки України. Наведена динаміка ринку злиття та поглинання компаній в Україні. Досліджений «ефект» соціального підприємництва – як активної громадської позиції та підприємницької ініціативи в Україні в останні роки. Досліджені ключові аспекти значення соціального підприємництва у післявоєнній відбудові вітчизняної економіки. Систематизовано основні види діяльності соціальних підприємств у воєнні роки.

Визначено роль процедури дью ділідженс у процесі злиття і поглинання соціального бізнесу, залучення інвестицій та отримання грантів в процесі його діяльності в Україні.

Ключові слова: дью ділідженс, відновлення, воєнний конфлікт, соціальне підприємство, інвестиції, гранти, розвиток.

Постановка проблеми. Посилення світових глобалізаційних тенденцій у господарській та фінансово-економічній сфері, які супроводжуються динамічними змінами в бізнес-середовищі, стимулюють ділову активність господарюючих суб'єктів та спонукають до пошуку нових більш ефективних організаційних форм економічної діяльності.

Зараз у світовому масштабі відбувається процес підвищення ділової активності бізнес-структур шляхом об'єднання, поглинання, продажу, відкриття нових філіалів підприємств у різних регіонах, отримання іноземних інвестицій, у той час, коли процес інкорпорування і консолідації бізнес-капіталу виявляється характерним для багатьох рівнів економіки.

З однієї сторони, дана тенденція виявляється сприятливою, адже з'являються нові додаткові джерела фінансування бізнес-діяльності суб'єктів господарювання, поступово зростає рівень зайнятості населення, зростають обсяги виробництва і реалізації продукції, поступово оновлюється частка основного капіталу, але, з іншої сторони, зростають також юридичні та фінансові ризики, вплив яких в майбутньому може призвести до поступової втрати активів

стейкхолдера (інвестора), зниження привабливості даного виду бізнесу на ринку. Більш надійним заходом мінімізації негативних ризиків, що пов'язані з укладанням певних інвестиційних угод і збереженням грошових коштів в процесі їх примноження, виступає детальне дослідження послідовної діяльності бізнес-структури за рахунок проведення комплексної спеціальної перевірки (експертизи) – «дью ділідженс», яка може включати достатньо широкий спектр перевірок як юридичного, організаційного, так і економічного характеру [1, с. 37].

Саме тому, дуже часто в розвинутих країнах Due diligence виступає невід'ємною частиною інвестиційного процесу, тому що проводиться саме перед: продажем або придбанням бізнесу; укладанням партнерами по бізнесу договором про співпрацю; наданням значної суми банківського кредиту; проведенням поглинання або злиття компаній; у випадках, які пов'язані із певними ризиками вкладення грошових коштів. В Україні здійснення спеціальної експертизи – «дью ділідженс» і досі є мало розкритою та потребує суттєвого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок в дослідження питання «Due diligence» здійснили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Вітчизняні вчені опосередковано торкалися питання дослідження дью ділідженс, зокрема: розвитку процедури «дью ділідженс» в Україні присвячено праці Н. В. Кармазіної [1], С. І. Головацької, А. І. Курак [2], В. М. Лиховчук [3], Л. В. Гуцаленко [4], А.М. Безус, К. В. Шафранової, М. Б. Шевчун [5], І. М. Назаренко [6], М. Д. Балджи, Н. В. Добрової, В. А. Карпова [7] та інших. Зарубіжні

© **Кічук Н. В.**, к.е.н., доцент кафедри Економіки права та управління бізнесом, Одеський національний економічний університет +380676024722, e-mail: kichuknv@gmail.com

Муконін О. В., аспірант кафедри Економіки, права та управління бізнесом, Одеський національний економічний університет, e-mail: advokat.mukonin@gmail.com

аудиторські та консалтингові компанії сьогодні доволі по різному розуміють сутність та поняття процедури «дью ділідженс». Здебільшого консалтингові компанії під поняттям «дью ділідженс» розуміють лише дослідження фінансового стану компанії та її господарської діяльності на певному ринку. Глобалізація сучасної економіки супроводжується інтенсивним розвитком інвестиційних проектів та вкладенням грошових коштів у різні сфери бізнесу, їх успішність часто залежить від мінімізації ризиків в підприємстві.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розкриття особливостей процедури «дью ділідженс», яка гарантує успішність розвитку суб'єктів підприємництва та інвестиційних проектів в бізнес-сфері, а також в соціальному підприємстві.

Опис основного матеріалу дослідження. В умовах сучасного ринкового середовища та великої кількості кризових явищ, спричинених воєнним станом в Україні, можна спостерігати велику кількість ризиків в усіх сферах діяльності. Зараз господарюючим суб'єктам потрібно постійно працювати над своєю стратегією розвитку, адаптуючи її під реальність, що постійно змінюється. Стабільність фінансового становища господарюючих суб'єктів можлива за рахунок забезпечення необхідними фінансовими інвестиціями нових ділових партнерів.

На сьогоднішній день злиття і поглинання суб'єктів бізнесу виступає дієвим інструментом забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності компаній, а також головним засобом підвищення інвестиційної привабливості і зростання загальної вартості активів шляхом їх примноження. Основними мотивами відтворення процесів щодо злиття або поглинання виступають забезпечення поступового зростання бізнесу, а також набуття більш активної його стратегічної позиції на ринку [7, с.56].

Дью ділідженс (від англ. due diligence) являється процесом всебічного дослідження всіх аспектів господарської діяльності суб'єктів бізнесу з метою здійснення оцінки великої кількості ризиків, які пов'язані з процесом інвестування.

На відміну від традиційного аудиту фінансової документації підприємства, особливістю дью ділідженс виступає орієнтація на майбутнє прогнозування стратегії підприємства, а не на підтвердження здійснених фактів. Дью ділідженс зазвичай проводиться

системно та за ініціативою інвесторів при прийнятті рішень про майбутнє інвестування, а його результати надаються лише потенційному інвестору – замовнику послуги. При здійсненні процедури дью ділідженс проводиться достатньо глибокий і детальний аналіз підприємства, тому що розглядається перелік документації, як фінансової, так і нефінансової.

Зміст відтворення процедури дью ділідженс полягає у проведенні певної сукупності дій, які спрямовані на: створення детального уявлення про потенційний об'єкт інвестування. Дью ділідженс зазвичай включає в себе незалежне оцінювання об'єкта інвестування, аналіз певної сукупності інвестиційних ризиків, детальне дослідження господарської діяльності підприємства, аналіз його фінансового стану та ринкової позиції [6, с.360].

Слід відзначити, що на сьогодні не існує певної думки відносно визначення видів дью ділідженс. В сучасній науці фахівці у своїх дослідженнях часто розглядають наступні види дью ділідженс:

- правовий (здійснює перевірку легітимності діяльності бізнесу);
- фінансовий (досліджує ресурси підприємства, джерела їх фінансування, а також інші ключові фінансові показники підприємства);
- податковий (перевіряє правильність нарахування і сплати податків, оптимальний пошук шляхів податкового навантаження для підприємства);
- технічний (здійснення огляду і перевірки технічної документації підприємства);
- маркетинговий (здійснення аналізу позицій підприємства на місцевому галузевому ринку, а також дослідження шляхів розподілу і збуту продукції);
- екологічний (здійснення оцінки впливу діяльності компанії на довкілля) та інші [5-7].

Згідно підходу Deloitte можемо виділити основні види дью ділідженс (рис. 1) [8, с. 246].

Активізація ринкових процесів у частині залучення іноземних інвестицій, проведення угод злиття та поглинання бізнесу (M&A), реструктуризації підприємств і розширення їхньої діяльності обумовлює важливість забезпечення потенційних інвесторів якісним інформаційним супроводом для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Відповідно до НП(С)БО 19 «Об'єднання компаній» об'єднання компаній та/або їх галузей економіки – це процес об'єднання окремих компаній або галузей їх діяльності в організацію

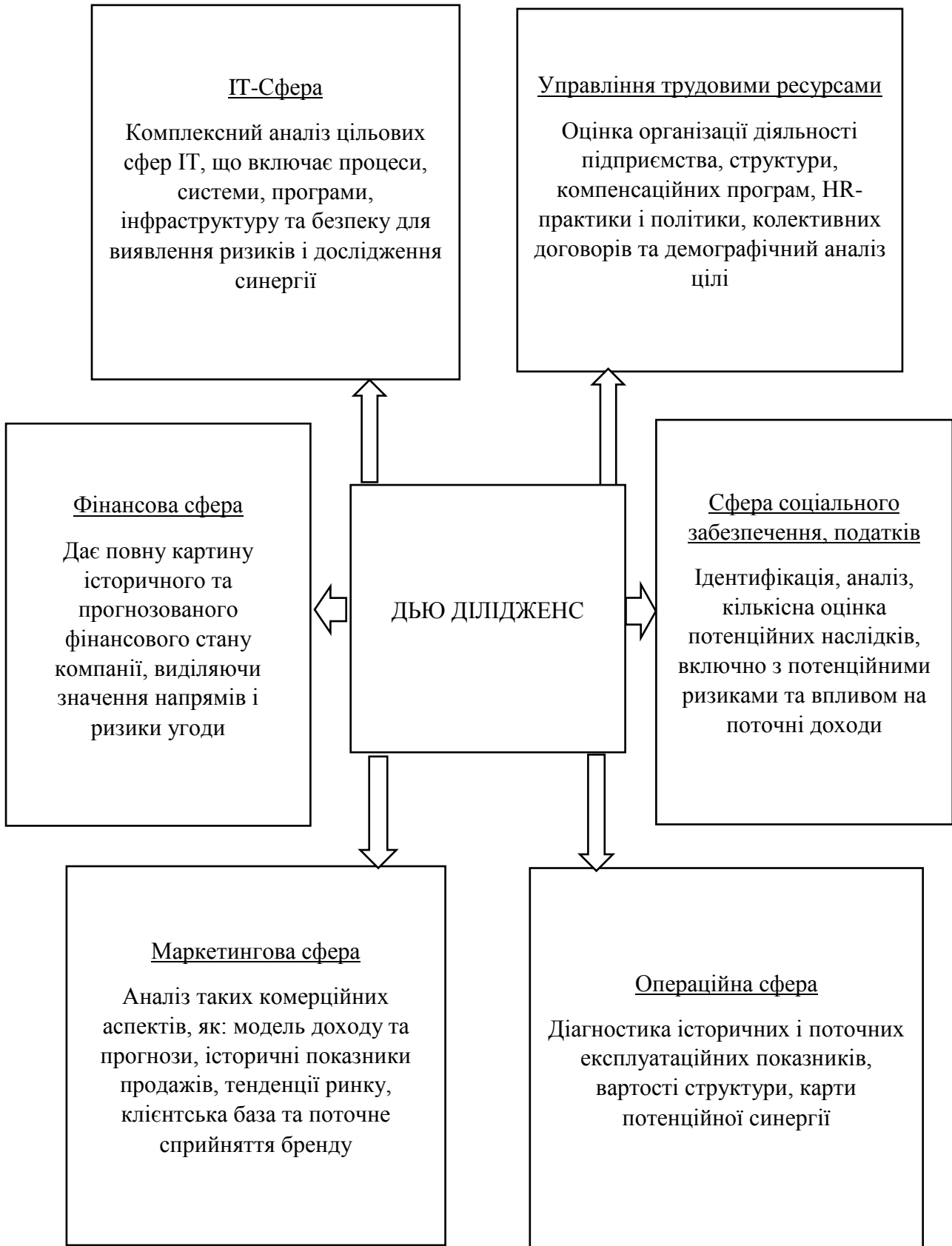

Рис. 1. Основні види дью дилідженс, відповідно до підходу Deloitte

з метою отримання прибутку, скорочення витрат або досягнення цілі економічної вигоди за допомогою інших методів [6, с.360].

Злиття — це процес об'єднання суб'єктів господарювання з утворенням єдиного суб'єкта господарювання. Корпоративне поглинання — це процес, у якому одна компанія отримує контроль над іншою компанією та отримує право управляти та володіти нею в цілому, як правило, через придбання значної частини акцій компанії [7, с.57].

З 2000 року по всьому світу було оголошено про понад 790 000 транзакцій на загальну суму понад 57 трильйонів доларів. США. Ці операції включають різноманітні операції, такі як злиття, поглинання, інвестиції та інші фінансові операції. Такий обсяг операцій свідчить про активний розвиток світового ринку та ділової активності в цей період.

У 2023 році кількість транзакцій склала 39 603 транзакції, зменшившись на 21% порівняно з попереднім роком, їхня вартість зменшилася на 26,3% до 2,495 трлн доларів.

Згідно з даними S&P Global Market Intelligence у 2023 році, спостерігався повільний розвиток M&A активності через труднощі в економічному середовищі, які перешкоджають завершенню великих угод.

Зменшення кількості завершених угод M&A свідчить про те, що покупці стають більш обережними та уникають ризиків, пов'язаних із більш складними угодами. Завдяки посиленню регуляторного нагляду вони також витрачають більше часу на належну обачність [9].

Через воєнний стан в нашій країні українські компанії стикаються з низькою привабливістю для інвесторів і тому інколи розглядають злиття та поглинання на ринку як єдиний можливий спосіб підвищити свою конкурентоспроможність. Це дозволяє їм збільшити капіталізацію, знизити бізнес-ризик та досягти нових висот.

Згідно з даними інвестиційного медіавидання InVenture за 2023 р. в Україні здійснено понад 90 угод злиття та поглинання (M&A) загальною вартістю понад 1,7 млрд доларів. США. Найбільша частка угод – 56,5% – у сфері IT та телекомунікацій.

Після відновлення ринку у 2023 році останні дані показують, що активність M&A в Україні залишилася на рівні минулого року, але прозорість угод знизилася: за дев'ять місяців

2024 року, для порівняння, лише 47% вартості угод розкрито 62% у той самий період 2023 р. Це вимагає трохи більш ретельного розгляду перспектив ринку, а більш точну оцінку фактичного обсягу та вартості ринку буде надано пізніше. Буде можлива публікація підсумкових даних за рік, які дадуть більш чітку картину загальної ситуації на ринку M&A в Україні [9]. Незважаючи на це, середня вартість угод зросла з 27 мільйонів доларів США за дев'ять місяців 2023 року до 38 мільйонів доларів США за той же період 2024 року, що відображає тенденцію зростання вартості угод, описану у звіті KPMG Radar M&A в Україні, що продовжується в першій половині 2024 року.

Що стосується придбання іноземних активів українськими компаніями, компанії продовжують диверсифікувати свої інвестиції та шукати можливості на міжнародних ринках. Такі операції склали 28% від загального обсягу операцій (10 операцій).

Серед найбільш значущих угод третього кварталу 2024 року – придбання британських компаній українською IT-компанією Intellias і фармацевтичною компанією Фармак. Це другий раунд великих придбань для обох компаній у 2024 році: на початку цього року Intellias придбала американську цифрову медичну компанію C2 Solutions, щоб розширити свою присутність на ринку Північної Америки, тоді як Фармак завершив придбання польської фармацевтичної компанії Symphar подібною угодою. Стратегія була укладена об'єктивно.

Як уже зазначалося, подальша експансія на міжнародні ринки та збільшення диверсифікації стали основними драйверами діяльності українських інвесторів на іноземних ринках M&A у 2024 році.

Очікується, що майбутні тенденції також відобразатимуть цей розвиток.

Незважаючи на зменшення частки придбання українських активів іноземними інвесторами, за перші дев'ять місяців 2024 року іноземні інвестори залишалися відносно активними, оголосивши про десять угод (у порівнянні з 13 угодами за аналогічний період 2023 року).

Динаміка ринку злиття та поглинання компаній в Україні з 2013 по 2024 роки, у млн. дол., де врахована вартість та кількість угод наведена нами на рис. 2.

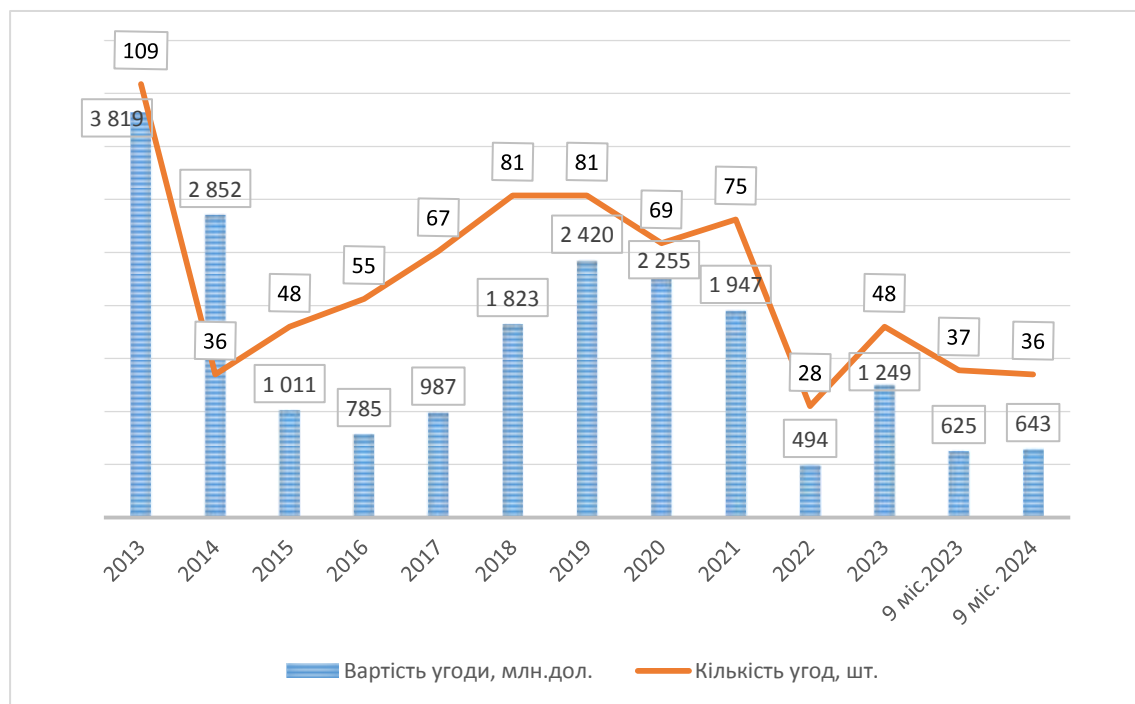

Рис. 2. Динаміка ринку злиття та поглинання компаній в Україні у період з 2013 по 2024 роки, млн. дол. [9]

Українські військові технології стають все більш привабливими для інвестицій – не лише з боку українського уряду, а й з боку міжнародних приватних інвесторів. До найвідоміших угод в оборонній сфері можна віднести наступні.

Німецька компанія Rheinmetall створила спільне підприємство з виробництва боєприпасів і відкрила перший в Україні цех з ремонту та виробництва бронетехніки. Тут вона поглиблює співпрацю з держкомпанією «Укроборонпром».

Про плани збільшити інвестиції та відкрити виробництва в Україні оголосили такі великі оборонно-технологічні компанії, як французька KNDS і канадська Roshel.

Війна стала значним викликом і для соціальної сфери України. Адаптація соціальної політики до нових воєнних реалій неможлива без урахування змін у номенклатурі та структурі соціально вразливих категорій населення. Зокрема, станом на вересень 2023 р. в Україні налічувалося 3 млн людей з інвалідністю, і за півтора року їх кількість збільшилася приблизно на 300 тис. [9].

З цього приводу напрямком бізнесу, що швидко розвивається зараз є також соціальне підприємництво. Основною відмінністю соціального підприємництва від традиційних форм ведення бізнесу є його стратегічна мета: прагнення вирішувати соціально важливі проблеми суспільства. Отримання прибутку в цьому випадку не є основною ціллю, але саме

завдяки розподілу зароблених коштів можна реалізувати певні соціальні ідеї. Тому підвищена вмотивованість є характерною особливістю соціальних підприємців. Актуальність і навіть необхідність соціальних підприємств підчас війни збільшується в рази, що пов'язано у першу чергу з об'єктивними чинниками, зокрема зростанням чисельності соціально вразливих груп населення та потреби їх соціальної інтеграції.

Соціальний бізнес в Україні так як і в Європі часто існує за рахунок грантової підтримки і капіталу власників.

Серед прикладів доступу соціальних підприємств до грантових ресурсів варто звернути увагу на програму смарт грантів, яку запустив Ukrainian Social Venture Fund у співпраці з SILab Ukraine. Програма спрямована на підтримку діяльності соціальних підприємств в умовах війни. Серед критеріїв відбору учасників, поряд із відповідною фінансовою звітністю, затверджена соціальна мета діяльності підприємства та наявність вмотивованої команди, готової до розвитку бізнесу та збільшення соціального впливу [10].

Соціальне підприємництво відіграватиме важливу роль у післявоєнній відбудові вітчизняної економіки. Ключові аспекти значення соціального підприємництва в цьому контексті наступні:

1. Соціальна підтримка вразливих груп населення та соціальна інтеграція у мирне життя після війни. Соціальні підприємства не просто сприяють збільшенню зайнятості населення і відповідно зростанню ВВП, вони забезпечують робочі місця для внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, людей з обмеженими фізичними можливостями. Враховуючи реалії сьогодення – чисельність таких груп населення тільки зростатиме, а працевлаштування на соціальних підприємствах сприятиме психологічному відновленню та соціальній інтеграції, що для розвитку суспільства не менш важливо, ніж нарощення виробництва.

2. Фінансова підтримка місцевих громад та економічних розвиток. Соціальні підприємства сприяють розвитку місцевих ініціатив, підтримуючи соціально значущі сфери. Генерування робочих місць стимулює розвиток підприємництва та сприяє наповненню місцевого бюджету. Споживачі схильні надавати перевагу продукції та послугам соціальних підприємств, роблячи таким чином особистий вклад у підтримку вразливих груп населення. Крім того, соціальні підприємства можуть стати своєрідними центрами для залучення громадськості у роботу з післявоєнного відновлення територій.

3. Налагодження співпраці з міжнародними гуманітарними організаціями. Саме завдяки підтримці міжнародних партнерів соціальні

підприємства можуть отримати додаткові фінансові ресурси, що сприяє швидшій та якіснішій реалізації соціальних проектів.

4. Сприяння екологічно відповідальному підходу до розвитку виробництва. Соціальні підприємства часто орієнтовані на впровадження екологічних ініціатив, розвиваючи екологічні чисті технології та сприяючи таким чином відновленню екосистем, що особливо необхідно буде після завершення бойових дій на території України.

Під час війни – соціальний бізнес набуває надзвичайної значущості, адже перш за все це про відповідальність та про здатність реагувати на гострі суспільні проблеми. За результатами дослідження Gradus Research, можна зауважити, що 44% українців при ухваленні рішення про покупку товару чи послуги звертають увагу на те, чи допомагає бізнес потребам армії, а для 21% громадян важливою виступає волонтерська діяльність працівників компанії.

Важливість реалізації соціальної місії стоїть на першому місці для бізнесу зараз, бо за даними останніх опитувань, до розв'язання соціальних завдань сьогодні залучено 84% українських підприємств.

Основні види діяльності соціальних підприємств в Україні у 2022 році наведено на рис. 2 [3]. Як можемо бачити, багато соціальних підприємств налаштовані на підтримку армії і фронту, вони виготовляють спеціалізовану їжу, одяг та взуття, необхідні пристрої та запчастини.

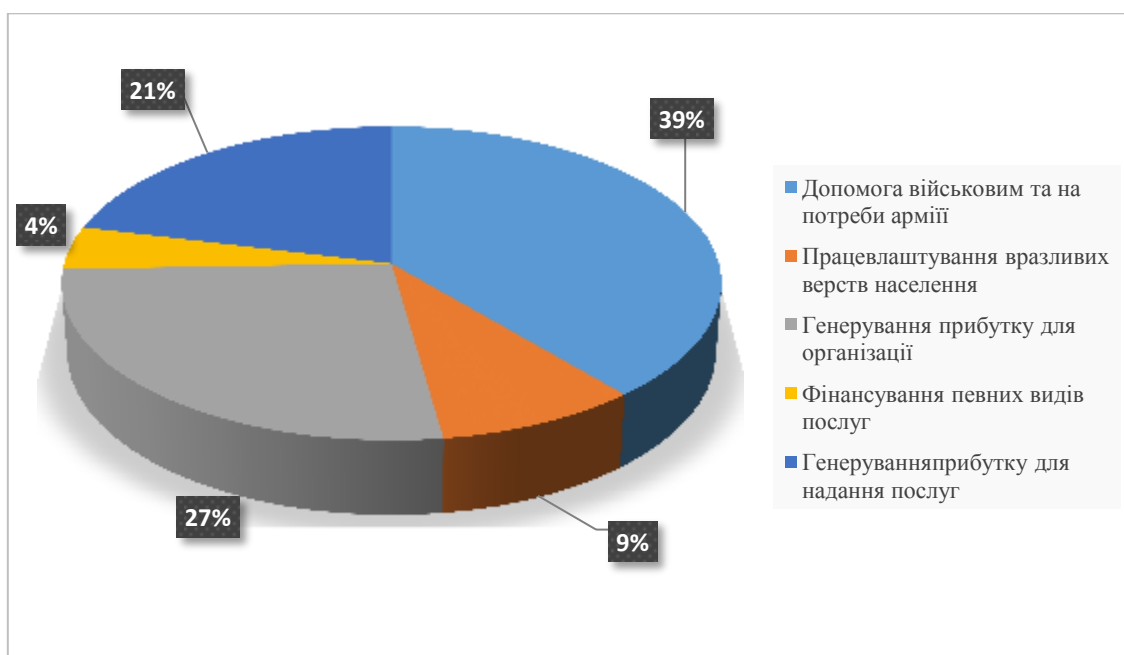

Рис. 2. Основні види діяльності соціальних підприємств в Україні у 2022 році [12]

У період розвитку бізнесу багато компаній зазнають різноманітних перевірок від державних органів та установ, кредиторів і партнерів. Повноцінний дью ділідженс зазвичай є більш складною та глибокою процедурою, що може вимагати від компанії, її менеджменту та акціонерів суттєвої прозорості.

Відповідно до визначення, дью ділідженс – (це процес збору та аналізу інформації про бізнес-об'єкт перед укладанням контракту, здійсненням угоди або придбанням активів. Угоди, що потребують попереднього дью-ділідженсу, можуть дуже відрізнятися за природою (та вимагати різних акцентів під час проходження перевірки):

- угоди злиття і поглинання (M&A): покупець проводить всебічну перевірку об'єкта поглинання;

- випуск цінних паперів: первинне розміщення акцій на біржі (IPO) або випуск облігацій – перевірку об'єкта здійснюють менеджери розміщення із залученням професійних юридичних, фінансових та інших консультантів (з метою подальшого випуску проспекту емісії);

- отримання міжнародного фінансування (наприклад, кредиту в EBRD або IFC) або гранту – перевірку проводить фінансова установа із залученням профільних консультантів;

- укладання партнерських угод, початок роботи як постачальника з великими міжнародними компаніями, розвиток експортної кооперації тощо.

Тож, вважаємо процедуру дью ділідженсу надзвичайно важливою для процедур злиття і поглинання, а також отримання грантів для соціального бізнесу в Україні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження встановлено, що дью ділідженс є важливим інструментом інвестора при прийнятті стратегічних рішень, пов'язаних з капіталовкладеннями в кампанію, операціями злиття та поглинання (M&A) тощо. Проведення процедури дью ділідженс може сприяти зменшенню можливих ризиків, пов'язаних з правовими, фінансовими, технічними та екологічними аспектами укладення угод. Окрему увагу в дослідженні було приділено аналізу та розвитку соціального підприємництва, як відповіді на сучасні воєнні події в Україні та прагнення допомогти населенню нашої держави.

Розвиток соціального підприємництва в Україні зараз, а також у післявоєнні роки, може стати важливим елементом стратегічного підходу до відновлення вітчизняної економіки, сприяючи економічному та соціальному відновленню країни. При цьому важливими є як соціальні ініціативи підприємців, так і загальна їх підтримка державою. Правильне використання інструментів дью ділідженс у процесі злиття та поглинання компаній, грантової діяльності, дозволить інвесторам отримати об'єктивну оцінку ситуації щодо потенціалу соціальних підприємств на ринку та прийняти обґрунтовані стратегічні рішення. Дотримання умов укладених угод, а також послідовне та системне проведення дью ділідженс дозволять максимізувати якість процедур і мінімізувати потенційні ризики.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кармазіна Н. В. Адаптивний механізм процедури дью ділідженс для виявлення ризиків під час придбання бізнесу у регіонах України. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 37-41.
2. Головацька С. І., Курак А. І. Забезпечення майбутніх витрат і платежів у процесах "дью ділідженс" та управління ризиками підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 394-398. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001002947>
3. Лиховчук В.М. Дью ділідженс в Україні: поняття, основні проблеми та можливості перспектив розвитку. URL: <http://www.ukrnauka.com>
4. Гуцаленко Л. В. Дью ділідженс – гарант успішності інвестиційного проекту в бізнес-сфері. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 7. С. 20-31.
5. Безус А.М., Шафранова К.В., Шевчун М.Б. Застосування процедури дью ділідженс як важеля зменшення інформаційних ризиків при здійсненні емісії цінних паперів. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 9. С. 50–53.
6. Назаренко І.М. "Дью Ділідженс": сутність, призначення та послідовність проведення / І.М. Назаренко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2015., Вип. 20., С. 360-366.

7. Використання Due Diligence в обґрунтуванні передінвестиційних рішень у секторах національної економіки: колективна монографія / Балджи М.Д., Добрава Н. В., Карпов В. А. [та ін.]; Одеський національний економічний університет. Одеса : ПромАрт, 2018. 335 с.
8. Копотієнко Т. Ю., Павлов В. В., Ширченко Б. С., Лисий В. І. Використання методів аналізу та контролю при проведенні дью ділідженс. Бізнес Інформ. 2024, №5., С. 243-251. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-5-243-251>
9. Найбільші угоди 2024 року – як зріс ринок М&А в Україні за 9 місяців. URL: <https://thepage.ua/ua/news/yak-zris-rinok-m&a-v-ukrayini-za9misya-civ-2024-roku-najbilshi-ugodi>
10. Свинчук А. А., Корнецький А., Гончарова М., Назарук В., Гусак Н., Туманова А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін: посібник. Київ: ТОВ «ПДПРИСМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с. URL: http://eef.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Book_sotsialnepidpryemnytstvo_pidruchnyk.pdf
11. Свинчук А. Міжнародний досвід розвитку соціальних підприємств: уроки для України. Теорія стратегії та економічного розвитку. 2014. № 34. С. 25 - 32. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/4539/1/2014_34_%2825-32%29.pdf
12. Про підтримку соціального підприємництва в умовах війни. URL: <https://omr.gov.ua/ua/news/232505/>.
13. Соціальне підприємництво в Україні. Економіко-правовий аналіз соціального підприємництва в Україні. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/publications/ekonomiko-pravovuj-analiz-soczialnogo-pidpryemnyctva-v-ukrayini/>.

REFERENCES

- Karmazina, N.V. (2020). *Adaptyvnyi mekhanizm protsedury diu dilidzhens dlia vyivlennia ryzykiv pid chas prydbannia biznesu u rehionakh Ukrainy [Adaptive mechanism of due diligence procedure to identify risks when acquiring a business in the regions of Ukraine]*. *Ekonomika ta derzhava - Economy and State*, 5, 37-41 [in Ukrainian].
2. Golovatska, S. I., & Kurak, A. I. (2019). *Zabezpechennya maybutnikh vytrat i platezhiv u protsesakh "d'yu dilidzhens" ta upravlinnya ryzykamy pidpryemstva. [Securing future costs and payments in due diligence processes and enterprise risk management]*. *Biznes Inform - Business Inform*, 3, 394-398. Retrieved from: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001002947> [in Ukrainian].
3. Lykhovchuk, V.M. (n.d.). *D'yu dilidzhens v Ukrayini: ponyattya, osnovni problemy ta mozhlyvosti perspektyv rozvytku. [Due diligence in Ukraine: concepts, main problems and opportunities for development prospects]*. Retrieved from: <http://www.ukrnauka.com> [in Ukrainian].
4. Hutsalenko, L.V. (2017). *Diu dilidzhens – harant uspishnosti investytsiinoho proektu v biznes-sferi [Due diligence is a guarantor of the success of an investment project in the business sector]*. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky - Economics, Finance, Management: Current Issues of Science and Practice*, 7, 20-31 [in Ukrainian].
5. Bezus, A.M., Shafranova, K.V., & Shevchun, M.B. (2018). *Zastosuvannia protsedury diu dilidzhens yak vazhelia zmeshennia informatsiinykh ryzykiv pry zdiisnenni emisii tsinnykh paperiv [Application of the due diligence procedure as a lever to reduce information risks in the course of securities issuance]*. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: Practice and Experience*, 9, 50-53 [in Ukrainian].
6. Nazarenko, I.M. (2015). *D'yu Dilidzhens: sutnist', pryznachennya ta poslidovnist' provedennya [Due Diligence: Essence, Purpose and Consistency]*, *Naukovi pratsi Kirovohrad s'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky - Scientific Works of the Kirovograd National Technical University. Economic Sciences*, 20, 360 -366 [in Ukrainian].
7. Baldzhy, M.D., Dobraва, N.V., & Karpov, V.A. ta in. (2018). *Vykorystannia Due Diligence v obgruntuvanni peredinvestytsiinykh rishen u sektorakh natsionalnoi ekonomiky: kolektyvna monohrafiia [The use of Due Diligence in substantiating pre-investment decisions in sectors of the national economy: a collective monograph]* *Odeskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet. Odessa: PromArt* [in Ukrainian].
8. Kopotienko, T. Y., Pavlov, V. V., Shirchenko, B. S., & Lysy, V. I. (2024). *Vykorystannya metodiv analizu ta kontrolyu pry provedenni d'yu dilidzhens [Using methods of analysis and control when conducting*

due diligence]. *Biznes Inform - Business Inform*, 5, 243-251. Retrieved from: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-5-243-251> [in Ukrainian].

9. Naybil'shi uhody 2024 roku – yak zris rynok M&A v Ukrayini za 9 misyatsiv [The biggest deals of 2024 – how the M&A market in Ukraine grew in 9 months] (n.d.). Retrieved from: <https://thepage.ua/ua/news/yak-zris-rinok-manda-v-ukrayini-za9misyaciv - 2024-roku-najbilshi-ugodi> [in Ukrainian].

10. Svinchuk, A. A., Kornetsky, A., Goncharova, M., Nazaruk, V., Husak, N., & Tumanova, A. (2017). *Sotsial'ne pidpryyemnytstvo: vid ideyi do suspil'nykh zmin: posibnyk* [Social Entrepreneurship: From Ideas to Social Changes: A Manual]. Kyiv: LLC "Enterprise "VNA". Retrieved from: http://eef.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Book_sotsialnepidpryyemnytstvo_pidruchnyk.pdf [in Ukrainian].

11. Svinchuk, A. (2014). *Mizhnarodnyy dosvid rozvytku sotsial'nykh pidpryyemstv: uroky dlya Ukrayiny*. [International experience in the development of social enterprises: lessons for Ukraine]. *Teoriya stratehiyi ta ekonomichnoho rozvytku - Theory of strategy and economic development*, 34, 25-32. Retrieved from: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/4539/1/2014_34_%2825-32%29.pdf [in Ukrainian].

12. *Pro pidtrymku sotsial'noho pidpryyemnytstva v umovakh viyny* [On supporting social entrepreneurship in times of war]. (n.d.). Retrieved from: <https://omr.gov.ua/ua/news/232505/> [in Ukrainian].

13. *Sotsial'ne pidpryyemnytstvo v Ukrayini. Ekonomiko-pravovyy analiz sotsial'noho pidpryyemnytstva v Ukrayini* [Social Entrepreneurship in Ukraine. Economic and Legal Analysis of Social Entrepreneurship in Ukraine]. (n.d.). Retrieved from: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/publications/ekonomiko-pravovyyj-analiz-soczialogo-pidpryyemn-ycztva-v-ukrayini> [in Ukrainian].

Отримано 29.01.2025